

Vergaderjaar 2023–2024

31 839

Jeugdzorg

Nr. 1020

**BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID,
WELZIJN EN SPORT**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 27 mei 2024

Zoals verzocht door de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport ontvangt u hierbij een reactie op het Inspectierapport over de ZIKOS-afdelingen.¹ Ook informeer ik u over de stappen die gezet zijn na het Kamerdebat van 28 maart 2024 over ZIKOS. Tegelijk met deze brief bied ik u de Quickscan forensische doelgroep gesloten jeugdhulp, de meest recente kwartaalrapportage van de Jeugdautoriteit en de Handreiking Omgaan met dilemma's rond vrijheidsbeperking in open jeugdhulp met verblijf aan.

IGJ-rapporten ZIKOS, de reactie daarop en het vervolg

Op 18 april 2024 heeft de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) de afdelingen Zeer Intensieve Kortdurende Observatie en Stabilisatie (ZIKOS) van de jeugdzorgaanbieders Stichting iHUB (locatie 't Anker, Harreveld) en Stichting Pactum (locatie Zetten) onder verscherpt toezicht gesteld. De inspectie kreeg in februari 2024 een weergave van ervaringen van vele jongeren die geplaatst zijn geweest op een ZIKOS-afdeling. Het waren ernstige signalen over de tekortkomingen in de geboden zorg. Ze gingen over grensoverschrijdende bejegening van jongeren door medewerkers, de frequentie en wijze van inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen en het ontbreken van passende hulp.

Vanwege de omvang en ernst van de signalen voerde de IGJ direct onaangekondigd toezicht uit naar de actuele veiligheid en kwaliteit van de geleverde hulp aan de jongeren die op dat moment op de ZIKOS-afdelingen verbleven. De inspectierapporten van 18 april 2024 zijn de weerslag van dit toezicht. De IGJ constateert dat beide instellingen weliswaar verbeteringen hebben doorgevoerd, maar een aantal verbetermaatregelen nog moet uitvoeren. De inspectie heeft hen verzocht zo snel

¹ Het gaat om op 18 april 2024 gepubliceerde inspectierapporten ZIKOS-afdeling iHUB in Harreveld en ZIKOS-afdeling Pactum in Zetten.

mogelijk, maar uiterlijk binnen zes maanden te voldoen aan de normen voor goede jeugdhulp voor de jongeren die nog op de ZIKOS-afdelingen verblijven. Door beide ZIKOS-afdelingen onder verscherpt toezicht te stellen wil de IGJ bevorderen dat de benodigde verbeteringen voortvarend worden doorgevoerd en geborgd. Als het nodig is kan de inspectie verdere maatregelen nemen.

De keuze van de IGJ om beide afdelingen onder verscherpt toezicht te stellen onderschrijf ik. Weliswaar hebben beide aanbieders besloten om te stoppen met het opnemen van nieuwe jeugdigen op de ZIKOS-afdelingen, maar er verblijven daar nog steeds kwetsbare jeugdigen. Zij horen passende hulp te krijgen. Van de veertien die op het moment van de opnamestoppen op een ZIKOS-afdeling verbleven, zijn er zes nog niet op een passende andere plek geplaatst. Het ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ) is in opdracht van de VNG actief op zoek naar een passend alternatief.

Bovengenoemde signalen van ervaringsdeskundigen over ZIKOS hebben geresulteerd in het rapport «Eenzaam gesloten» van Jason Bhugwandass. Op 28 maart 2024 heeft uw Kamer een debat hierover gevoerd. Daarin heb ik een traject aangekondigd om te komen tot erkenning van wat jeugdigen op de ZIKOS-afdelingen is aangedaan. Dat start met gesprekken met jongeren waarvan de eerste al ingepland zijn. Over de verdere uitwerking van dit traject informeer ik u in de halfjaarlijkse voortgangsbrief Jeugd. Die ontvangt u voor het zomerreces,

Kwartaalmonitor JeugdzorgPlus Jeugdautoriteit

Bijgevoegd bij deze brief is de op 8 mei 2024 gepubliceerde Monitor JeugdzorgPlus (peildatum 31 december 2023) van de Jeugdautoriteit. Daaruit blijkt dat de feitelijke capaciteit met 581 plaatsen ongeveer gelijk is gebleven en de bezetting blijft schommelen rond de 500.

Quickscan forensische doelgroep gesloten jeugdhulp

Bijgevoegd treft u ook aan de Quickscan forensische doelgroep gesloten jeugdhulp dat het bureau AEF in opdracht van VWS heeft uitgevoerd. Het gaat hier om jeugdigen met een hoog forensisch profiel voor wie het lastig is een passend behandelaanbod te vinden. Zij hebben vaak een combinatie van zorg nodig: niet alleen jeugdzorg, maar ook ggz, forensische, ortho-psychiatrische en/of verslavingszorg. Om te voorkomen dat mede door de af- en ombouw van de gesloten jeugdhulp deze jeugdigen tussen wal en schip vallen, ga ik voor de zomer samen met de Minister voor Rechtsbescherming en de Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs over het ontwikkelen van dit aanbod bestuurlijke afspraken maken met gemeenten en aanbieders.

Handreiking Omgaan met dilemma's rond vrijheidsbeperking in open jeugdhulp

Bijgevoegd treft u ook aan de handreiking «Omgaan met dilemma's rond vrijheidsbeperking in de open jeugdhulp met verblijf», gepubliceerd door het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) op 16 mei 2024.

De handreiking is opgesteld in opdracht van VWS en bedoeld om professionals houvast te bieden in wat op dit moment wel en niet is toegestaan in de open jeugdhulp. Op basis van de Jeugdwet zijn vrijheidsbeperkende maatregelen in de open residentiële jeugdhulp niet toegestaan. Maar soms is het in de praktijk echter niet altijd duidelijk wat wel en niet mag en wat bijvoorbeeld een noodsituatie is. De handreiking

is opgesteld aan de hand van zes dilemma's die jeugdprofessionals ervaren rond vrijheidsbeperking. Deze handreiking biedt geen kant en klare oplossingen. Wel staan bij elk dilemma voorbeelden, informatie en tips over hoe met deze dilemma's om te gaan.

Voor het schrijven van de handreiking heeft het NJI gesprekken gevoerd en conceptteksten doorgenomen met o.a. jongeren (van ExpEx en het Jeugdwelzijnsberaad), jeugdprofessionals, gezinsouders, kennisnetwerken, ouders, de RSJ, Jeugdstem en andere deskundigen. Het NJI geeft opvolging aan de handreiking door het organiseren van leeractiviteiten voor professionals.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M. van Ooijen